

**Zich van geen kwaad
bewust**

Jeugdreclassering voor
gehandicapte jongeren

William Schrikker Jeugdreclassering

Postadres

Postbus 12685
1100 AR Amsterdam

Bezoekadres

Dalsteindreef 69, Diemen

Telefoon (020) 398 97 77

Fax 020 600 35 44

www.wsg.nu

uitgave: William Schrikker Jeugdreclassering, juli 2007

ontwerp: PlanPlan Design, Amsterdam

fotografie: Liesbeth Sluiter en Hes van Huizen

'Hallo! Ik ben van de jeugdreclassering. Jij en ik gaan vanaf nu samenwerken. Laten we ervoor zorgen dat jij niet meer met de politie en met justitie in aanraking komt. Kom je er wel mee in contact dan zal de kinderrechter jou vastzetten. Begrijp je dat?'
Duidelijke taal, bedoeld voor een speciale groep jongeren die een strafbaar feit hebben gepleegd.

De William Schrikker Jeugdreclassering is gespecialiseerd in begeleiding van *jongeren met een handicap*. Het gaat hierbij om (verstandelijk en/of lichamelijk) gehandicapte jongeren tussen twaalf en achttien jaar. In bepaalde situaties is begeleiding tot eenentwintig jaar mogelijk.

Hoe kun je deze doelgroep benaderen? Waarin wijken de delicten en motieven van een gehandicapte jongere af van die van zijn niet-gehandicapte leeftijdsgenoten? Hoe leg je het verschil uit tussen wat wel mag en wat niet? Kortom, wat komt er nog meer kijken bij deze vorm van hulpverlening dan enkel het gepleegde strafbare feit?

In deze brochure leest u meer over de gespecialiseerde jeugdreclassering voor gehandicapte jongeren.

Voor wie is gespecialiseerde jeugdreclassering nodig?

De William Schrikker Jeugdreclassering richt zich op jongeren met een lichamelijke, en/of verstandelijke of zintuiglijke handicap. In de praktijk gaat het voornamelijk om jongeren met een IQ lager dan 70. Maar ook jongeren met een IQ tussen 70 en 85 met daarbij ernstige gedragsproblematiek worden doorverwezen naar de William Schrikker. In andere gevallen worden jongeren begeleid door de reguliere jeugdreclassering bij de Bureaus Jeugdzorg.

Waarom gespecialiseerde begeleiding?

Er zijn meerdere redenen te noemen waarom deze groep jongeren een andere vorm van begeleiding nodig heeft. Zo is er sprake van een gebrek aan bepaalde inzichten en vaardigheden. En blijkt in de praktijk dat ze vaak recidiveren.

— Gebrekkige sociale vaardigheden

Hoe komen ze er toe een strafbaar feit te plegen? Er is bijna geen sprake van acties met voorbedachten rade. Wel kun je spreken van een gebrek aan sociale vaardigheden, die voor jongeren belangrijk zijn om zich te kunnen uiten en handhaven in sociale verbanden. De meeste delicten gebeuren in groepsverband, waarbij het 'motief' van de jongere is dat hij door zijn vriendengroep niet als minder-

waardig gezien wil worden. Omdat jongeren met een handicap langzamer en op een andere manier leren, heeft de William Schrikker Jeugdreclassering aangepaste methodieken ontwikkeld om hen die sociale (basis-)vaardigheden bij te brengen.

— Beperkt inzicht

Een ander gevolg van de verstandelijke beperking is het ontbreken van zelfinzicht en kritisch vermogen. 'Ja, maar zó erg is het toch niet?!' is een veel voorkomende reactie van deze jongeren. Hieruit blijkt dat de ernst van hun daden niet op juiste waarde wordt ingeschat. Daarnaast missen ze het nodige inzicht in oorzaak en gevolg. Ze hebben minder zicht op hun motieven en op de consequenties die het overtreden van de wet heeft.

— Grotere kans op recidive

De kans op probleemgedrag wordt door bovengenoemde gebreken alleen maar groter. Hetzelfde geldt voor de kans op herhaling. Jongeren met een verstandelijke handicap blijken bovendien vaker te worden aangehouden voor zwaardere misdrijven. Om hen uit het criminele circuit te houden is dan ook een speciale aanpak vereist.

Wat vraagt dit van een jeugdreclasseringswerker?

Begeleiding van jongeren met een handicap vraagt specifieke kennis, attitude en vaardigheden van

Een maand geleden raakte Rudi betrokken bij een winkeldiefstal.

‘Stelen is niet oké. Daar krijg je straf voor. Dat moet je dan ook nooit meer doen,’ legt Rudi’s jeugdreclasseringswerker aan hem uit. Rudi haalt zijn schouders op. Maar niet uit onverschilligheid. De jeugdreclasseringswerker pakt pen en papier en begint te tekenen. *‘Dit is een winkel, in die winkel teken ik een mannetje en dat mannetje heeft een CD in zijn zak. En kijk! Daar is de politie.’*

Dat Michael iets fout heeft gedaan, dringt niet tot hem door. Dat hij straf krijgt, weet hij nu wel. Hij snapt het alleen niet. Het ging fout, toen hij dat ene pakketje van A naar B ging brengen. Niks mis mee, dacht hij. Hij kreeg er dan ook nog eens vijftwintig euro voor! Met het snel en makkelijk te verdienen geld voor ogen, liep hij met het kleine witte pakje over straat. Tsjja, wist hij veel.... Michael kón het ook niet weten.

Hamid heeft om 15.00 uur een afspraak met zijn jeugd-reclasseringswerker. Voor de tweede keer. De eerste keer kwam Hamid een uur te laat. Maar dat was niet zijn schuld. Hamid kan moeilijk zelfstandig reizen als gevolg van zijn handicap.

Vandaag hoeft de jeugd-reclasseringswerker zich hierover geen zorgen te maken. De afspraak zal stipt op tijd plaatsvinden, als het aan Hamid ligt. Hij hoeft dit keer namelijk niet ver te reizen. Om 15.00 uur gaat de bel en loopt Hamid naar de voordeur om zijn jeugd-reclasseringswerker binnen te laten.

een jeugdreclasseringswerker. Alsook kennis van de sociale kaart voor jongeren met een handicap. Inzicht in de mate waarin een handicap invloed heeft op het dagelijks leven is hierbij minstens zo belangrijk als ervoor zorgen dat een jongere niet meer met de politie in aanraking komt. Een jeugdreclasseringswerker herkent de beperkingen van de jongere en heeft het geduld en de vaardigheid om die uitleg en toelichting te geven, die nodig is om het voor de jongere begrijpelijk te maken.

Wat zijn kenmerken van de gespecialiseerde begeleiding?

De gespecialiseerde begeleiding is gebaseerd op het sociale competentiemodel. Uitgangspunten van dit model zijn de capaciteiten van de gehandicapte jongere: de nadruk ligt niet op zijn beperkingen maar juist op zijn vaardigheden.

Daarnaast wordt de jongere benaderd op zijn niveau. De jeugdreclasseringswerker vertelt dingen in voor de jongere duidelijke taal, in kleine stapjes. Een ander uitgangspunt binnen de begeleiding is het aanbrengen van structuur. Door hun verstandelijk beperkte vermogens kunnen deze jongeren pas redelijk functioneren wanneer die structuur en duidelijkheid er zijn. Tot slot werkt de jeugdreclasseringswerker *outreaching*: 'naar de jongere toe'. Gesprekken tussen werker en jongere vinden plaats op een voor de jongere geschikte plek, als dat nodig is. Dit kan bijvoorbeeld op school zijn of thuis.

In hoeverre werkt Jeugdreclassering samen met de omgeving van de jongere?

Door hun (verstandelijke) beperking zijn de jongeren slechts in beperkte mate aanspreekbaar op hun verantwoordelijkheden. Daarom richt de hulpverlening zich zowel op de gehandicapte jongere zelf als op zijn omgeving. Een ander gevolg van de handicap is dat de jongere meer dan zijn leeftijdsgenoten afhankelijk is van de mensen om hem heen. Er wordt daarom zo veel mogelijk samen gewerkt met ouders, school en andere hulpverleners. Hierbij probeert de jeugdreclasseringswerker het hulpverleningsnetwerk om de jongere heen sluitend te maken: contact tussen verschillende hulpverlenende instellingen is belangrijk. Te denken valt bijvoorbeeld aan samenwerking met politie en MEE.

Welke begeleidingsvormen biedt Jeugdreclassering?

De William Schrikker Jeugdreclassering heeft het volgende aanbod:

- De **Maatregel Hulp & Steun** is een door de officier van justitie of de rechter opgelegde begeleiding en is verplichtend voor de jongere.
- **Toezicht & Begeleiding** daarentegen kent vooralsnog geen wettelijk kader. Op verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming of de officier van

justitie voert de William Schrikker Jeugdreclassering deze maatregel uit, na melding van het proces-verbaal. Deze begeleiding is 'vrijwillig' in die zin dat instemming door de jongere zelf nodig is.

- Een intensieve vorm van begeleiding is de **Individuele trajectbegeleiding (ITB)**. Individuele trajectbegeleiding is een jeugdreclasseringsmaatregel die opgelegd wordt door de kinderrechter. Er wordt gestreefd naar een blijvende positieve gedragsverandering.

De individuele trajectbegeleiding kent twee vormen:

- a. **ITB CRIEM**
- b. **ITB Harde Kern**

ad a.

ITB CRIEM is bedoeld voor allochtone jongeren die voor het eerst in aanraking zijn gekomen met justitie. Bij ITB CRIEM ligt de nadruk op pedagogische ondersteuning: er wordt gekeken naar de opvoedkundige omgeving (gezin, school, vrienden) van de jongere en hoe deze verbeterd kan worden.

ad b.

Bij *ITB Harde Kern* gaat het om jongeren die zwaardere delicten hebben gepleegd en/of veel recidive plegen. De nadruk ligt hierbij op toezicht en controle.

- Vrijwillige begeleiding in het kader van **nazorg na een PIJ⁽¹⁾ -maatregel of detentie**, op verzoek van de justitiële jeugdinrichting en de Raad voor de Kinderbescherming. Gedurende zes maanden⁽²⁾

wordt de jongere begeleid en voorbereid op een terugkeer in de vrije maatschappij.

- Als leerstraf is er de **gespecialiseerde Sociale Vaardigheidstraining als taakstraf**. Dit is een trainingsprogramma waarbij de jongere zich op sociaal gebied verder leert ontwikkelen. Met als uiteindelijk doel de vaardigheden (de competentie) van de jongere te vergroten en de kans op het plegen van delicten te verkleinen.
- Een **Scholings- en trainingsprogramma** kan worden toegepast om jeugdigen na de detentie te helpen weer terug te komen in de samenleving. Bij jeugdetentie dient tenminste de helft van de onherroepelijke vrijheidsstraf ondergaan te zijn. Ook wanneer er sprake is (geweest) van een PIJ-maatregel zijn er mogelijkheden om dit programma uit te voeren. De duur van een Scholings- en trainingsprogramma is minimaal 1 en maximaal 3 maanden.

Hoe kun je een jongere aanmelden voor gespecialiseerde jeugdreclassering?

Aanmeldingen voor gespecialiseerde begeleiding van Jeugdreclassering kunt u richten aan:
William Schrikker Jeugdreclassering
Postbus 12685, 1100 AR Amsterdam
Telefoon (020) 398 97 77, Fax (020) 600 35 44

⁽¹⁾ Penitentiaire Inrichting voor Jeugdigen.

⁽²⁾ De begeleiding duurt in eerste instantie zes maanden, maar kan worden verlengd.

De 14-jarige Özer is opgepakt omdat hij andere kinderen bedreigd heeft met een mes.

In het kader van vroeghulp bezoekt de Raad voor de Kinderbescherming de jongen op het politiebureau om met hem te praten. Aanvankelijk wil Özer daar niks van weten.

Na een tijdje slaat zijn agressiviteit om in een rustigere houding. Wat moest hij dan, hè?! Hij begint te vertellen, dat het dus wel mooi hun eigen schuld was! Al jaren wordt

hij gepest door dezelfde jongens. En ze zijn ook nog eens veel ouder en een stuk groter dan hij. Vandaar dat hij dit keer eens een mes bij zich had, weet je wel.

De Raad voor de Kinderbescherming weet genoeg; naast de taakstraf zou Toezicht en Begeleiding zeer geschikt zijn voor Özer, zodat hij beter kan leren omgaan met dit soort pesterijen. De jongen geeft zelf aan dat hij dat eigenlijk ook wel wil.

Vorig jaar pleegde de 16-jarige Jesse een aantal kleine delicten, zoals het stelen van blikjes fris uit de supermarkt. Maar begin dit jaar werd hij voor zwaardere misdrijven opgepakt. Hij had meerdere mensen op straat beroofd en met een mes bedreigd. Aan de kinderrechter wist hij niet te verklaren waarom; hij zag er ook geen kwaad in en toonde daarom weinig spijt van zijn daad. Jesse kwam een tijd vast te zitten in een rijksinrichting voor jeugdigen.

Toen hij geschorst werd, meldde zijn jeugdreclasseringswerker hem aan bij een sociale werkvoorziening. Daar liep hij twee weken 'stage' op verschillende afdelingen. Zijn jeugdreclasseringswerker kwam regelmatig langs om te kijken hoe het met 'm ging.

Het is nu vier maanden later... Inmiddels werkt Jesse op de productieafdeling en krijgt daarvoor maandelijks salaris. Maar ook aan het besef dat hij strafbare feiten heeft gepleegd en dat hij dat niet meer mag doen wordt hard gewerkt.